

रामपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ५

संख्या: २

मिति: २०७८/०९/२७

भाग - २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम रामपुर नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नियमावली सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

रामपुर नगरपालिकाको
नमुना विद्यालय छनौट, विकास तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७८

प्रस्तावना:

सार्वजनिक विद्यालयमा समान शैक्षिक पहुँच, नवीनतम सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग सहित आधुनिक शिक्षण विधि मार्फत शैक्षिक गुणस्तर तथा जवाफदेही व्यवस्थापन सुनिश्चित गरी सुशासनका पक्षहरूलाई प्रभावकारी बनाई प्रवर्द्धनात्मक अभ्यास मार्फत विद्यार्थीहरूको सिकाई उपलब्धि उच्च बनाउँदै विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पक्षको विकास गर्दै सार्वजनिक विद्यालयलाई अभिभावक तथा बालबालिकाको पहिलो रोजाइको विद्यालयको रूपमा विकास गर्न । सामुदायिक विद्यालयमा बालमैत्री तथा सिकाइमैत्री वातावरण सिर्जना गरी विद्यालयको दिगो विकास गर्दै विद्यालयलाई विद्यार्थीहरूको पहिलो रोजाइको र शैक्षिक गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न तथा बालबालिकाहरूको उच्चतम सिकाइ उपलब्धि हासिल गर्न, विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा प्रशासनिक व्यवस्थापनलाई चुस्तदुरुस्त बनाउँदै विद्यालयलाई सिकाइको मुख्य केन्द्रबिन्दुको रूपमा विकास गर्नका लागि तथा विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धिमा नेतृत्वदायी भूमिका खेल्न सक्ने विद्यालयको आवश्यकता महसुस भएकोले यस रामपुर नगरपालिकाले नगरपालिकामा एक वटा नमुना विद्यालयको छनौट, विकास, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गर्न बाञ्छनीय भएकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी रामपुर नगर कार्यपालिकाले यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- १) यो कार्यविधिको नाम “नमुना विद्यालय छनौट, विकास तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७८” रहेको छ ।
- २) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- ३) यो कार्यविधि बमोजिम छनौट भएका नमुना विद्यालयहरूको हकमा मात्र लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा,

- १) “नमुना विद्यालय” भन्नाले यो कार्यविधि बमोजिम छनौट भई परिच्छेद-२ र परिच्छेद-३ मा उल्लेख भए बमोजिमको भौतिक तथा पूर्वाधार पूरा भएका विद्यालयहरू सम्झनु पर्दछ ।
- २) “नगरपालिका” भन्नाले रामपुर नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।
- ३) “शिक्षा शाखा” भन्नाले रामपुर नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा रहेको शिक्षा सम्बन्धी सम्पूर्ण काम गर्ने शाखा सम्झनु पर्दछ ।

३. उद्देश्य: यो कार्यविधि जारी गर्नुका उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- १) नमुना विद्यालयको छनौट, विकास, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्ने,
- २) गुणस्तरीय तथा समतामूलक शिक्षामा बालबालिकाहरूको सहज पहुँचको आधार तयार पार्ने,
- ३) गुणस्तरीय शिक्षाका लागि विद्यालयहरू बीच प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण सिर्जना गर्ने,
- ४) विद्यालयहरूको क्षमतामा सुधार गरी रूपान्तरणको गतिलाई तीव्रता प्रदान गर्ने,
- ५) नगरपालिकामा एक प्रतिनिधिमूलक र सुविधा सम्पन्न नमुना विद्यालय सञ्चालन गरी समग्र शैक्षिक क्षेत्रको सुधार गर्ने ।

परिच्छेद - २

विद्यालय छनौटका आधार तथा प्रक्रिया

४. नमुना विद्यालय छनौटका आधार तथा प्रक्रिया:

१) नमुना विद्यालय छनौटका आधारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन्:

- रामपुर नगरपालिकाको एक माध्यमिक विद्यालयलाई नमुना विद्यालयको छनौट गरिनेछ ।
- अनुसूची १ बमोजिमको निवेदनका आधारमा नमुना विद्यालय सञ्चालनका लागि छनौट भएका विद्यालयहरूको स्थलगत सर्वेक्षण गरी शैक्षिक तथा भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि शिक्षा शाखामा प्राप्त निवेदनहरूको छानविन गरी मूल्यांकन गर्नुपर्नेछ ।
- मूल्यांकनबाट आएको परिणामलाई आधार मानी विद्यालयको छनौट गरी विद्यालयलाई जानकारी दिईनेछ ।
- माध्यमिक विद्यालय संचालन भएको सामुदायिक विद्यालय हुनुपर्नेछ ।
- भौतिक र शैक्षिक पूर्वाधार निर्माणका लागि विद्यालय नजिक (५०० मिटरसम्म) आफ्नो स्वामित्वको कम्तिमा ६ रोपनी जग्गा हुनुपर्नेछ ।
- विद्यालयमा कक्षा १ देखि १० सम्ममा कम्तिमा ४५० जना विद्यार्थी हुनुपर्नेछ ।
- नमुना विद्यालय प्रस्तावको साथ सम्बन्धित विद्यालयले कूल लागत रकमको २०% रकम व्यहोर्ने प्रतिबद्धता गर्नुपर्नेछ ।
- संघीय सरकार र प्रदेश सरकारद्वारा नमुना विद्यालयको रूपमा छनौट भएका विद्यालयहरू यसमा समावेश गरिने छैन ।
- अन्य सर्तहरू
विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भई क्रियाशिल रहेको, विद्यालयले सामाजिक परीक्षण, लेखा परीक्षण बार्षिक रूपमा तोकिएको समयमा सम्पन्न गरेको, तोकिएको समयमा विद्यालयको तथ्याङ्क सम्बन्धित निकायमा पेश गरेको ।

२) छनौट प्रक्रिया:

- नगरपालिकाको शिक्षा शाखाले इच्छुक विद्यालयहरूबाट आवेदन दिनका लागि सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।
- तोकिएको न्यूनतम शर्त तथा मापदण्डहरू पुरा गरेका विद्यालयहरूले तोकिएको समयसिमाभित्र कार्ययोजनाको खाका बनाई शिक्षा शाखामा निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।
- शिक्षा शाखाले प्राप्त निवेदनहरू नगर शिक्षा समितिमा छनौटको लागि पेश गर्नुपर्नेछ ।
- नगर शिक्षा समितिले प्राप्त निवेदनहरूको छानविन र मूल्यांकन गरी नमुना विद्यालयहरू छनौट गर्नेछ ।

३) छनौट भएका विद्यालयहरूले ध्यान दिनुपर्ने प्रक्रियागत कुराहरू:

आवेदन दिएको विद्यालयलाई नमुना विद्यालयको रूपमा विकास गर्न छनौट भएको जानकारी शिक्षा शाखाले दिएपछि विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ र शिक्षक स्टाफको संयुक्त बैठक बसी यसै कार्यविधि अनुसार निर्णय गराई विद्यालय विकास प्रस्ताव शिक्षा शाखामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद - ३

नमूना विद्यालय विकास तथा शैक्षिक पूर्वाधार

५. नमूना विद्यालय विकास:

प्रत्येक विद्यालयले विद्यालय विकास प्रस्ताव तयार गरी व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गरी नगरपालिकको शिक्षा शाखामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

१) नमूना विद्यालयको लागि आवश्यक शैक्षिक पूर्वाधार देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

- शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप व्यवहार कुशल सीपमा आधारित हुनुपर्नेछ । साथै परियोजनामा आधारित आधुनिक शिक्षण विधि र प्रविधि सहितको शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ ।
- मध्यमिक तहका विद्यार्थीहरूका लागि पूर्व व्यावसायिक सीपको अवसरहरू उपलब्ध गराइने छ ।
- शिक्षण सिकाइका क्रियाकलापका लागि प्रयास शैक्षिक सामग्रीको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।
- प्रत्येक कक्षा कोठामा विषयगत बुक कर्नरको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- विद्यालयले प्रत्येक वर्ष विद्यार्थी, शिक्षक तथा अभिभावक सहितको शैक्षिक अध्ययन तथा अवलोकन भ्रमण गराउनुपर्नेछ ।
- विद्यालयले सिकाई, व्यवस्थापन तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरूको अनुभव विद्यालयहरू बीच सञ्जाल निर्माण गर्नुपर्ने छ । साथै अन्य नमूना विद्यालयहरुविच समेत सञ्जाल निर्माण गर्न सक्नेछ ।

२) नमूना विद्यालयका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार: नमूना विद्यालयका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- विद्यालय भवन तथा कक्षाकोठा : बालमैत्री, अपांगमैत्री, लैङ्गिकमैत्री, विपद् प्रतिरोधात्मक, साथै प्रचलित कानूनले तोकिएको मापदण्ड अनुसार कक्षाकोठाको संख्या र पूर्वाधारहरू उपलब्ध हुनेछ । आधुनिक शिक्षण पद्धति अनुसार शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न सकिने गरी कक्षाकोठा व्यवस्थित गरिने छ ।
- पुस्तकालय : सबै कक्षाका लागि सबै विषयक्षेत्र समेटिएको एक व्यवस्थित पुस्तकालयको व्यवस्था हुनुपर्नेछ । जसमा एकै पटक कम्तिमा २० जना विद्यार्थीले पढ्न सक्ने हुनुपर्नेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री सहितको प्राथमिक उपचार बाकसको व्यवस्था गरिनेछ । उक्त बाकसमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सम्पूर्ण स्वास्थ्य सामग्री राखिएको हुनुपर्नेछ । साथै प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनका लागि विद्यालयका स्वास्थ्य शिक्षकलाई जिम्मेवारी दिनुपर्नेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा शिक्षक, अभिभावक, तथा विद्यार्थी सहितको एक मनोपरामर्श समिति गठन गरी उक्त समितिलाई विद्यालयमा आइपर्ने मनोसामाजिक समस्याको समाधान गर्ने जिम्मेवारी दिनुपर्नेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा एक लैंगिक फोकल पर्सन (महिला शिक्षक) को व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- विद्यालयमा प्रयास खेल मैदान हुनुपर्नेछ र सबै विद्यार्थीका लागि आवश्यक खेल सामग्रीको उचित व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- विद्यालयमा एक चमेनागृहको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ, चमेनागृहमा ताजा तथा स्वास्थ्यवर्धक खाना तथा खाजाको व्यवस्था हुनुपर्नेछ र खाजाको उचित मुल्य निर्धारण गरिनुपर्नेछ ।

- विद्यालयमा बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री तथा लैंगिकमैत्री सुविधा सहितको शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्नेछ । शौचालय शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीका लागि छुट्टाछुट्टै हुनुपर्नेछ ।
  - प्रत्येक विद्यालयमा सेनिटरी प्याड मेसिन राखिनु पर्नेछ । साथै फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्नेछ ।
- ३) नगरपालिकाको भूमिका :
- आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालित अन्य सामुदायिक विद्यालयहरूलाई नमुना विद्यालयको रूपमा विकास गर्न अभिप्रेरित गर्ने ।
  - विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई स्थानीय स्रोत साधनको पहिचान र परिचालनमा सहयोग पुऱ्याउने र आवश्यक निर्देशन दिने ।
  - छुट्टै भएको विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई गुरुयोजना तयार गर्न लगाई सोको स्वीकृत गर्ने र कार्यान्वयन भए/नभएको अनुगमन गर्ने ।
  - विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई स्थानीय स्रोत र साधनको पहिचान र परिचालन गर्न सहयोग गर्ने ।
  - विद्यालयको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने ।
- ४) शिक्षक सम्बन्धी व्यवस्था :
- शिक्षा नियमावलीमा व्यवस्था भएअनुसार बालविकासका लागि उपलब्ध भएसम्म मन्टेश्वरी तालिम प्राप्त शिक्षक, आधारभूत तह कक्षा १-५ को लागि विद्यार्थी संख्याको आधारमा तथा कक्षा ६-१२ सम्म विषयगत आधारमा शिक्षकको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।
  - प्रत्येक शिक्षक तालिम प्राप्त र बालकेन्द्रित शिक्षण सिकाई जानेको हुनुपर्ने ।
  - शिक्षकले शिक्षण सीपका साथै बालप्रतिभा पहिचान गर्न सक्ने खालका परियोजनामा आधारित क्रियाकलाप गराउन सक्ने सक्षमता राख्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद - ४

विविध

६. **बाधा अड्काउ फुकाउ:** यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा उत्पन्न भएमा नगरपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन सक्ने छ ।
७. **संशोधन:** यस कार्यविधिमा नगर कार्यपालिकाले आवश्यक संशोधन गर्न सक्ने छ ।
८. **खारेजी र बचाउ:** यस कार्यविधिमा प्रष्ट नभएका तथा उल्लेख नभएका कुरा संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम हुने र नेपालको संविधान, संघीय तथा प्रदेश कानूनसंग यस कार्यविधिको कुनै कुरा बाझिन गएमा बाझिएको हद सम्म बदर हुनेछ ।

अनुसूची - १
(नियम ४(१) सँग सम्बन्धित)
नमुना विद्यालय छनौटको लागि पेश गर्ने आवेदनको ढाँचा

मिति:.....

श्री नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
रामपुर नगरपालिका,
रामपुर, पाल्पा ।

विषय: नमुना विद्यालय छनौट सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा यहाँ नगरपालिकाको मिति ..... मा प्रकाशित सूचना अनुसार शैक्षिक सत्र ..... देखि विद्यालयले आधारभूत तह नमुना विद्यालय छनौट, विकास तथा संचालन कार्यविधि, २०७८ मा तोकिएको न्यूनतम शर्तहरू पूरा गरेकोले नमुना विद्यालयको रूपमा छनौट हुन देहाय अनुसारका विवरण सहित निवेदन पेश गरिएको छ ।

विद्यालयको विवरण

१. विद्यालयको नाम
२. ठेगाना
३. सम्पर्क न.

संलग्न कागजातहरू

१. नमूना विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि सम्बन्धी प्रस्ताव
२. सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस
३. सामाजिक परीक्षण तथा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निवेदकको

दस्तखत :

नाम, थर :

पद :

प्रमाणीकरण मिति:- २०७८/०९/२७

आज्ञाले
गंगालाल सुवेदी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत